

Welke rol speelden vrouwen tijdens WOI ?

28 Januari 2014 - Auteur : Leen Baekelandt

Op 22 januari werd het startschot gegeven van de rondtrekkende tentoonstelling over de rol van vrouwen tijdens de Eerste Wereldoorlog, een gezamenlijk initiatief van Linx+ en VIVA-SVV. Burgervrouw of vluchteling, verzetsstrijder of prostituee... ze komen allemaal aan bod.

Wie oorlog zegt, denkt in de eerste plaats aan mannen. Maar geen enkele element uit de geschiedenis is enkel een mannenkwesitie. Ook de Grote Oorlog niet. Vrouwen speelden een belangrijke rol tijdens deze oorlog die de wereld voorgoed zou veranderen. Aan de hand van persoonlijke verhalen en intrigerende gebeurtenissen in het leven van vrouwen, wordt de Eerste Wereldoorlog gereconstrueerd.

ONVERWACHT

De Eerste Wereldoorlog kwam voor de meeste Belgen als een verrassing. België was sinds de onafhankelijkheid neutraal en geloofde niet dat hun neutraliteit geschonden zou worden. Op 4 augustus vielen de Duitse troepen België binnen en ook toen waren de soldaten ervan overtuigd dat ze snel zouden terugkeren: 'We zijn terug voordat de bladeren vallen', riepen ze hun geliefde nog toe. Uiteindelijk werd het een vier jaar durende loopgravenoorlog waar de hele Belgische bevolking mee geconfronteerd werd.

STERKE VROUWEN

De situatie van de Belgische vrouwen tijdens de Eerste Wereldoorlog is uniek. In het deel achter de IJzer namen vrouwen andere rollen in dan in het bezette gebied. Uit de tentoonstelling kunnen we wel concluderen dat vrouwen niet alleen passieve slachtoffers waren tijdens de Eerste Wereldoorlog. De Belgische vrouwen hielden zichzelf en hun familie in leven in zeer moeilijke omstandigheden. Uren stonden ze aan te schuiven in wachtrijen voor de voedselbedeling, ze smokkelden voedsel, ze vluchtten naar de buurlanden om hun kinderen in veiligheid te brengen... Daarnaast begonnen verschillende sterke vrouwen liefdadigheidsinitiatieven zoals soepbedeling, opvang van wezen... Sommige vrouwen zetten zich actief in voor het verzet, deden aan spionage, hielpen gewonde soldaten of gingen aan de slag als vrijwillige verpleegster ...

DE TENTOONSTELLING

Deze verhalen komen nu aan bod in een unieke tentoonstelling. De basistentoonstelling bestaat uit 20 banners. In de eerste vier banners wordt een algemeen overzicht geschetst van de verdeeldheid in Europa, het begin van de Eerste Wereldoorlog, de inval van de Duitse soldaten in België en de

situatie in België na de bezetting door de Duitsers.

In de volgende 13 banners komt de situatie van Belgische vrouwen in de Eerste Wereldoorlog aan bod.

- **‘De vrouw onteerd’**: geweld tegen vrouwen, misbruik van vrouwen.
 - **‘Vrouwen in overall’**: de vrouw aan het werk ... of toch niet. Het verhaal van Bertha Laurens, een jonge vrouw die tijdens de Eerste Wereldoorlog actief was in een legerwasserij.
 - **‘Patriotisme in België’**: het verhaal van Yvonne Vieslet, een klein meisje met een groot hart. Zij gaf haar schoolboek aan gevangen genomen Belgische soldaten en werd hierop doodgeschoten door een Duitse soldaat.
 - **‘De witte Engelen’**: Suzanne LippensOrban was tijdens de Eerste Wereldoorlog verpleegster in het bekende fronthospitaal ‘Hôtel’Ocean’. Ze bleef heel haar leven een belangrijke rol vervullen in het Belgische Rode Kruis.
 - **‘Vrouwen in verzet’**: Marthe Knockaert was een spionne tijdens de Eerste Wereldoorlog. Haar verhaal werd later gepubliceerd in een boek en verfilmd.
 - **‘België en het verzet’**: Edith Cavell en Gabrielle Petit, twee bekende verzetsstrijders tijdens de Eerste Wereldoorlog.
 - **‘Satijnen handschoenen aan de kant’**: burgervrouwen zetten zich tijdens de Eerste Wereldoorlog in om geld in te zamelen, soep te bedelen ... Sommigen onder hen gingen een stapje verder en sloten zich aan bij het verzet. Marie de Croÿ was een van deze vrouwen die door haar activiteiten een tijd in de gevangenis van Sieburg heeft gezeten.
 - **‘Liefdadigheid van onderuit’**: GeorgineBlanchaert woonde tijdens de Eerste Wereldoorlog in een arbeiderswijk in Gent. Ze richtte een waswinkel op waar moeders en vrouwen toegang hadden tot zeep, kolen en warm water. Geen onnodige luxe tijdens de Eerste Wereldoorlog. De hygiëne was erbarmelijk waardoor epidemieën een echt probleem vormden.
 - **‘Liefdadigheidswerk van Mejuffer Orianne’**: JeanneOrianne zette zich in om gesneuvelde soldaten te identificeren en een waardige rustplaats te geven, ongeacht hun nationaliteit.
 - **‘Plaisirs d’amour’**: Emma Clement was het liefje van de modernistische dichter Paul Van Ostaijen. Emma stortte zich ’s nachts in het uitgaansleven met Duitse officieren en collaboreerde openlijk met de Duitsers. Uiteindelijk vluchtte ze naar Duitsland.
 - **‘Avec leur souriretarifé’** : De prostitutie in België kent een boost tijdens de Eerste Wereldoorlog. Vrouwen van verschillende klassen en leeftijden probeerden op die manier geld te verdienen. De vrouwen krijgen enorm veel kritiek van de samenleving.
 - **‘Vlucht!’ wordt er langs alle kanten geroepen’**: Ida Dergent vluchtte tijdens de Eerste Wereldoorlog eerst naar Nederland en nadien naar Groot-Brittannië.
 - **‘Pacifisme tijdens de Eerste Wereldoorlog’**: Bij het uitbreken van de oorlog vallen alle pacifistische activiteiten volledig stil. Maar op twaalf en dertien februari 1915 vindt in Nederland het Internationaal Vrouwenvredescongres plaats in Den Haag. België wordt onder andere vertegenwoordigd door Eugénie Hamer.
- De laatste drie banners staan in het teken van het einde van de Grote Oorlog, de vele slachtoffers en de gevolgen voor de emancipatie van de Belgische vrouw.
- De tentoonstelling heeft nog een annex met affiches, spotprenten, schilderwerken uit de WOI, waarin de vrouw centraal staat.